Riskbedömning – att arbeta under graviditet

Syftet är att förebygga att gravida kvinnor, nyligen förlösta kvinnor och kvinnor som ammar utsätts för faktorer eller förhållanden i arbetet som kan medföra ohälsa eller olycksfall.
Riskinventering har sitt ursprung i förteckningen över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållanden som avses i 4§ AFS 2007:5. Riskbedömningen görs tillsammans med kvinnan som avses i 2§ AFS 2007:5, och lokalt skyddsombud/huvudskyddsombud. Riskbedömningen är individuell och ska omfatta kvinnans totala risksituation. Om bedömningen visar att det finns en risk för den gravida kvinnan ska arbetsgivaren genast vidta åtgärder som är praktiskt möjliga och rimliga. De åtgärder som kan komma i fråga är i prioritetsordning:

**Anpassa arbetet genom tekniska åtgärder eller ändringar, eller om detta inte är tillräckligt eller möjligt*
**Ändra i organisationen av arbetet, eller om det inte är tillräckligt eller möjligt*
**Tillfälligt omplacera den gravida kvinnan till andra arbetsuppgifter, eller om det inte är tillräckligt eller möjligt*
**Besluta att den gravida kvinnan inte får arbeta på arbetsplatsen*

Datum	
Institution/arbetsplats	Institution för molekylär biovetenskap – Wenner Grens inst.
Medverkande	

Bakgrund

Riskbedömning
Undersökning och riskbedömning finns i Bilaga 1: ”Riskinventering, bedömning och handlingsplan vid arbete under graviditet”. Riskbedömning avser:

Arbetsmiljöfaktorer [X] (fysikaliska, belastningsergonomiska, biologiska agens, kemiska ämnen, psykosociala)	Processer [X]	Arbetsförhållande [X] (hur arbetet styrs, läggs upp mm)

Resultatet av riskbedömning och åtgärder som ska vidtas.

Se bilaga 1

Medarbetare har tagit del av riskbedömning och har informerats om resultatet av riksbedömningen och de åtgärder som ska vidtas.

Underskrift/datum: _____

Prefekten/motsvarande chef har tagit del av riskbedömning

Underskrift/datum: _____

Skyddsombud har tagit del av riskbedömning

Underskrift/datum: _____

Bilaga 1: Riskinventering, bedömning och handlingsplan vid arbete under graviditet

1.- FYSIKALISKA FAKTORER (ARBETSMILJÖFAKTORER)				
Risker och riskkällor	**Förekommer** **Ja** **Nej** **Ej relevant**	**Riksbedömning** **Fungerar bra** **Acceptabelt** **Risk** **Allvarlig risk**	**Kommentar**	**Åtgärd**
1.1 Vibrationer, stötar eller rörelser i underlaget Förekommer kraftiga stötar eller helkroppsvibrationer i arbetet?			Till *6* § AFS 2005: 15, Föreskrifter om vibrationer. Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Helkroppsvibrationer kan för gravida kvinnor innebära en ökad belastning på t.ex. leder, muskelfästen och diskarna i kotpelaren.	
1.2 Buller Förekommer exponering för hörselskadligt buller? Eller störande buller?			Till 5 § AFS 2005:16, Föreskrifter om buller. Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Om exponering för buller ligger på nivåer kring 75 – 80 dB, så att hörselskydd krävs för att den gravida kvinnan inte ska drabbas av hörselskada ska arbete undvikas och omplacering erbjudas, framförallt under den senare delen av graviditeten. Lågfrekvent buller mellan 30 – 70 dB inom frekvensområden 20 – 200 Hz kan innebära hörselskada för fostret under hela graviditeten.	
1.3 Joniserande strålning enligt föreskrifter från Strålsäkerhetsmyndigheten			Till 9 § SSI FS 1998:4, föreskrifter om dosgränser vid verksamhet med joniserande strålning. Den som bedriver verksamheten skall informera kvinnliga arbetstagare i fertil ålder om riskerna för fostret, som exponering för joniserande strålning kan medföra, vid en eventuell graviditet.	
1.4 Icke-joniserade strålning Exponeras den gravida kvinnan till icke-joniserade strålning?			Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Gränsvärden för elektromagnetiska fält finns i föreskrifterna om högfrekventa elektromagnetiska fält. Värdena baseras på termiska effekter, dvs. fälten kan orsaka uppvärmning av kroppsvävnader. Vissa arbeten kan ge exponeringar som över skrider gränsvärdena.	
1.5 Extrem kyla och värme Sker någon del av arbetet under stark värme?			Till 6 § AFS 1997:2, Föreskrifter om arbete i stark värme. Vid graviditet är värmetåligheten naturligt minskad, eftersom fostrets försörjning med syre kräver ett ökat utnyttjande och därmed större risk för överskridande av kvinnans cirkulationskapacitet. Detta gäller speciellt senare delen av graviditeten och i stående arbetsställningar.	
Sker någon del av arbetet under extrem kyla?			Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Arbete i kyla har hittills inte påvisats innebära någon ökad risk vid graviditet eller amning om lämpliga skyddskläder används. Regler om utrustning till skydd mot både värme och kyla finns i föreskrifterna om utförande av personlig skyddsutrustning.	

2. BELASTNINGSERGONOMISKA FAKTORER (ARBETSMILJÖFAKTORER)				
Risker och riskkällor	**Förekommer** **Ja** **Nej** **Ej relevant**	**Riksbedömning** **Fungerar bra** **Acceptabelt** **Risk** **Allvarlig risk**	**Kommentar**	**Åtgärd**
2.1 Manuell hantering av laster som innebär risker, särskilt för ländryggen Förekommer manuell hantering av laster i arbetet? Sker manuella lyft (15 kg eller mer)?			Till 6 § AFS 2012: 2, Föreskrifter om belastningsergonomi. Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Belastning på ländryggen ökar på grund av att tyngpunkten förskjuts med det växande bukomfånget. Det bör man ta särskild hänsyn till vid manuell hantering då bördan hamnar långt från kotpelaren. Beakta därför om arbetet tillåter bra arbetsställningar med kort momentarm, upprätt överkropp och händer framför bålen	
2.2 Arbetsrörelse och arbetsställningar Finns det risk för fall? Arbetsplatsen skall vara utformad så att arbete kan utföras utan risk för fall.			Till 5 § AFS 2005:16, AFS 2012: 2, Föreskrifter om belastningsergonomi. Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Fall kan innebära risk för den gravida kvinnan. Underlag ska ha lämplig ytsträvhet, vara fritt från hinder, ojämnheter, spill, avfall och andra ovidkommande föremål.	
Utförs långvarigt eller återkommande arbete då ryggen är böjd framåt, bakåt eller åt sidan, vriden eller samtidigt böjd och vriden?			Till 5 § AFS 2005:16, AFS 2012: 2, Föreskrifter om belastningsergonomi. Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Den hormonella förändringen hos gravida leder till minskad stabilitet i och omkring ryggens och bäckenets leder. Man bör vara mycket försiktig vid arbete där leder befinner sig i ytterlägen.	
Finns det risk för stor fysisk påfrestning? Tillräckligt med teknisk utrustning och hjälpmedel skall finnas som kan underlätta arbetet.			AFS 2012: 2, Föreskrifter om belastningsergonomi Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Stor fysisk påfrestning kan påverka graviditeten negativt.	
2.3 Fysisk uttröttning och annan fysisk belastning Utförs tröttande benarbete, långvarigt huksittande eller används ena benet oftare som ”stödben”?			Till 5 § AFS 2012: 2, Föreskrifter om belastningsergonomi. Kommentaren till bilagan: Förteckning över arbetsmiljöfaktorer och arbetsförhållande som avses i 4 § AFS 2007: 05, Föreskrifter om gravida och ammande arbetstagare. Hos gravida sker en ökad blod-cirkulation som påfrestar framförallt benen. Det är bra om det finns möjlighet att växla mellan stående och sittande arbete	
Finns det risk för att man inte har möjlighet vila i liggande ställning i anslutning till arbetsplatsen?			AFS 2009: 2, Föreskrifter om arbetsplatsens utformning Det ökade behovet av vila hos många gravida och ammande kvinnor medför att ensamarbete kan vara olämpligt. Vilutrymmet bör vara avskilt och inom sådant avstånd från arbetstagarens arbetsplats att ytterligare påfrestningar inte uppstår.	

3.- BIOLOGISKA FAKTORER (ARBETSMILJÖFAKTORER)				
Risker och riskkällor	**Förekommer** **Ja** **Nej** **Ej relevant**	**Riksbedömning** **Fungerar bra** **Acceptabelt** **Risk** **Allvarlig risk**	**Kommentar**	**Åtgärd**
Riskerar den gravida arbetstagaren att exponeras för mikrobiologisk smitta eller toxiner?			AFS 2005:1, Föreskrifter om mikrobiologiska, arbetsmiljörisker-smitta, toxinpåverkan, överkänslighet I AFS 2005:1 anges vissa egenskaper av särskild betydelse. A: allergiska effekter D: långtidseffekter, t.ex. lång inkubationstid eller latenta infektioner T: toxinproduktion V: verksamt vaccin tillgängligt. R: reproduktionsstörande Det finns biologiska agenser med känd toxiproduktion eller möjlig reproduktionsstörande effekt som inte anges med T eller R i företeckningen. Allergiska reaktioner kan förekomma hos känsliga personer. Tillgången på verksamt vaccion kan ändras. Aktuellt kunskapsläge och riksbedömningen på arbetsplatsen måste alltid ligga till grund för vilka skyddsåtgärder som tillämpas.	
Finns det risk för infektioner med rubella eller toxoplasmos			Till 20 § AFS 2005:1, Föreskrifter om mikrobiologiska, arbetsmiljörisker-smitta, toxinpåverkan, överkänslighet Arbetsmiljörisker vid graviditet, centrum för arbets-och miljömedicin: Gravida få inte sysselsättas i arbete som innebär risk för exponenring för rubella eller toxoplasma, om kvinnan inte har immunitet mot dessa sjukdommar. Dessa virus kan orsaka fosterskador. Se aktuell information för infektioner under graviditet: www.infpreg.se	
Har vaccinationer tagits för att undvika smitta?			Arbetstagaren har möjlighet till erforderlig vaccinering, t.ex: rubella, TBC, hepatit, kikhosta, mässling, varicella zoster samt säsongsbunden influensa.	

4.- KEMISKA ÄMNEN (ARBETSMILJÖFAKTORER)				
Risker och riskkällor	**Förekommer** **Ja** **Nej** **Ej relevant**	**Riksbedömning** **Fungerar bra** **Acceptabelt** **Risk** **Allvarlig risk**	Kommentar	**Åtgärd**
4.1 Riskerar den gravida arbetstagaren			AFS 2014:43, föreskrifterna om kemiska arbetsmiljörisker	

att exponeras för skadliga kemiska ämnen som kan påverkar gravida kvinnors, fosters eller ammande barns hälsa, särskilt… cancerframkallande, reproduktionstoxiska, mutagena eller specifikt organtoxiska vid exponering? kemiska ämnen som är skadliga när det tas upp genom huden? bly, kvicksilver, kadmiun, kolmonoxid?	**Ja**		Identifiera och riskbedöma exponering av kemikalier som den gravida arbetstagaren exponeras för. Potentiella skadliga kemiska ämnen klassas som: H340: Kan orsaka genetiska defekter. H341: Misstänks kunna orsaka genetiska defekter. H350: Kan orsaka cancer. H351: Misstänks kunna orsaka cancer. H360: Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet. H361: Misstänks kunna skada fertiliteten eller det ofödda barnet. H362: Kan skada spädbarn som ammas. H370: Orsakar organskador. H371: Kan orsaka organskador H317 Kan orsaka allergisk hudreaktion, H334 Kan orsaka allergi eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning AFS 2015:7, Föreskrifter om hygieniska gränsvärden Reproduktionsstörande ämnen är där markera med ”R”, cancerframkallande med ”C”. Mer information om exponeringar för kemikalier som bör utredas finns i ”Faktablad från centrum för arbets-och miljömedicin om arbetsmiljörisker vid graviditet” Foster och barn är mer känsliga för toxisk påverkan av bly än vuxna. Kvicksilver kan ge skador i nervsystemet hos vuxna och foster. Kadmium ansamlas i placentan och kan hämma fostertillväxten och öka risken för förtidig födsel. Kolmonoxid nedsätter syretransporten i blod hos både moder och foster	
4.2 Arbetar personal med cytostatika och/eller andra läkemedel med bestående toxisk effekt?	**Nej**		AFS 2005:5, Föreskrifter om cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt. Det finns en okänd risk för genetiska skador och cancer vid exponering till cytostatika och övriga läkemedel som tillhör grupp L01 och en del läkemedel under grupp J05, enligt ATC-klassificeringen (Anatomical Therapeutic Chemical Classification system). Oskyddat arbete med cytostatika är särskilt olämpligt för gravida. Arbetsgivaren skall se till att arbetstagarnas kunskaper om arbete och riskerna i arbetet är tillräckliga för att ohälsa och olycksfall skall förebyggas och en tillfredsställande arbetsmiljö uppnås.	

5.- PROCESSER				
Risker och riskkällor	**Förekommer** **Ja** **Nej** **Ej relevant**	**Riksbedömning** **Fungerar bra** **Acceptabelt** **Risk** **Allvarlig risk**	**Kommentar**	**Åtgärd**
Förekommer risk för att jobba med processer med cancerframkallande ämnen och produkter som avges vid: -arbete som innebär exponering för PAH (Polycykliska aromatiska kolväten) -arbete som innebär exponering för damm -arbete som innebär exponering för trädamm från lövträd			Listan över processer är gemensam för EU. Se också AFS 2015:7, Föreskrifter om hygieniska gränsvärden	

6.- ARBETSFÖRHÅLLANDE				
Risker och riskkällor	**Förekommer** **Ja** **Nej** **Ej relevant**	**Riksbedömning** **Fungerar bra** **Acceptabelt** **Risk** **Allvarlig risk**	**Kommentar**	**Åtgärd**
Har man en bra arbetsförhållanden? Skapar arbetsgivaren förutsättningar för goda arbetsförhållanden och ett tillåtande och öppet arbetsklimat för alla medarbetare?			AFS 2015:4, Föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö. Arbetsförhållanden anpassas till människors olika förutsättningar. Arbetsgivaren ska skapa en bra arbetsmiljön samt att med hjälp av organisatoriska åtgärder se till att alla får vara delaktiga i den sociala gemenskapen på arbetsplatsen.	

7.- PSYKOSOCIALA FAKTORER (ARBETSMILJÖFAKTORER)				
Risker och riskkällor	**Förekommer** **Ja** **Nej** **Ej relevant**	**Riksbedömning** **Fungerar bra** **Acceptabelt** **Risk** **Allvarlig risk**	**Kommentar**	**Åtgärd**
Förekommer risk för…? -psykisk uttröttning -starka psykiska påfrestningar -våld eller hot om våld -kräkande särbehandling			AFS 2015:4, Föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö. AFS 1993:2, Föreskrifter om våld och hot i arbetsmiljön Vår psykiska och sociala arbetsmiljö är lika viktig som den fysiska. Dålig psykisk arbetsmiljö kan innebära en risk för den gravida kvinnan. Det är viktigt att göra en individuell bedömning av den totala psykiska belastningen. Här måste man också ta hänsyn till riskerna vid ensamarbete.	